deralizované lesní okraje a břehy vodních toků, regulační hráze, křoviny zanedbaných parků apod.). Většinou na živinami bohatších půdách. Diagnostický druh svazů *Alnion glutinosae* a *Bidention tripartiti*; rovněž v některých společenstvech třídy *Galio-Urticetea*, *Chenopodietea* a svazů *Salicion triandrae* a *Salicion albae*.

Rozšíření v ČSR: V celém území roztroušeně až dosti hojně v planárním až suprakolinním stupni; řídčeji až vzácně v nižších polohách submontánního stupně (max.: Studnice s. od Nového Města na Moravě, 780 m). — Mapy: Slavík FKS 1986: 124.

T: v celé oblasti dosti hojně. — M: v nižších a středních polohách dosti hojně až roztroušeně, na kontaktu s oreofytikem velmi roztroušeně až vzácně [chybějí údaje z fyt. o. 22. Halštr. vrch., 23. Smrč., 26. Čes. les, 43. Votic. vrch., 50. Luž. hory, 53. Podješ., 54. Ješ. hřb., 58. Sud. mezih., 59. Orl. podh., 78. B. Karp. les.]. — O: dosud zjištěn jen ve fyt. o. 91. Žďár. vrchy.

Celkové rozšíření: Eurasijský druh. Evropa s výjimkou arktického pásma (zde přibližně po 65° s. š.) a nejjižnějších oblastí ve Středozemí; mírné pásmo Asie. — Mapy: AFE 1983: 122.

11. *Dichodon* (Bartl.) Reichenb. — rožinec*)

Dichodon (Bartling) Reichenbach Nomencl. Bot. 205, 1841. — Syn.: *Stellaria* L. sect. *Dichodon* Bartl. in Koch Syn. Fl. Germ. Helv. 116, 1835. - *Cerastium* L. subgen. *Dichodon* (Bartl.) Fenzl in Ledeb. Fl. Ross. 1: 496, 1842. — *Cerastium* L. sect. *Dichodon* (Bartl.) Boiss. Fl. Or. 1: 713, 1867.

Lit.: Ikonnikov S. S. (1973, 1976): Zametki o gvozdičnych (Caryophyllaceae). 1, 3. Nov. Sist. Vysš. Rast. 10: 136-142, 1973 et 13: 113-120, 1976. — Holub J. (1974): New names in Phanerogamae 3. Folia Geobot. Phytotax. 9: 261-275. — Löve Á. et Löve D. (1976): Nomenclatural notes on arctic plants. Bot. Not. 128: 497-523. — Další literaturu viz u rodu *Cerastium* (Smejkal 1967, Lonsing 1969, Wojterska 1969, Möschl 1973).

Jednoleté (v ČSR) nebo vytrvalé, žláznaté a chlupaté byliny s jednoduchou nebo vidličnatě větvenou lodyhou. Listy celokrajné, s výjimkou nejdolejších přisedlé. Listeny často celé bylinné. Květy po 1-3 koncové nebo častěji v koncových vidlanech, 5četné. Kališní lístky volné; korunní lístky bílé, dvoulaločné až -klané; tyčinek 10 (zda vždy?); čnělky 3(-4). Plod úzce válcovitá, rovná tobolka, otevírající se 6 (vzácně 8) krátkými vrcholovými plochými zuby, s četnými semeny. Semena většinou ± zploštěle kulovitá, bradavčitá. — Asi 10 druhů s těžištěm rozšíření ve vysokých horách Evropy a zvláště Asie a v arktickém a subarktickém pásmu s. polokoule; *D. viscidum* ve Středozemí a ve stř. Evropě. — Entomogam. Autogam.

1. *Dichodon viscidum* (Bieb.) Holub — rožinec lepkavý Tab. 26/3

Dichodon viscidum (Marschall v. Bieberstein) Holub Folia Geobot. Phytotax. 9: 273, 1974. — Syn.: *Stellaria viscida* Bieb. Fl. Taur. Caucas. 1: 342, 1808. — *Cerastium anomalum* W. et K. in Willd. Sp. Pl. 2: 812, 1799 non Schrank 1795. — *Stellaria dubia* Bast. Essai Fl. Maine Loire, Suppl., 24, 1812. — *Cerastium dubium* (Bast.) Guépin Fl. Maine Loire 1: 167, 1830. — *Stellaria anomala* (W. et K.) Reichenb. Fl. Germ. Exc. 785, 1832. — *Dichodon anomalum* (W. et K.) Reichenb. Icon. Fl. Germ. 5: 34, 1841. — *Arenaria anomala* (W. et K.) Shinners Sida 1: 50, 1962. — *Dichodon dubium* (Bast.) Ikonn. Nov. Sist. Vysš. Rast. 10: 141, 1973.

Exsikáty: Domin et Krajina Fl. Čechoslov. Exs., no 45. — Fl. Exs. Reipubl. Bohem. Slov., no 16. — Extra fines: Domin et Krajina Fl. Čechoslov. Exs., no 44. — Fl. Exs. Austro-Hung., no 3250/I, II. — Fl. Exs. Reipubl. Bohem. Slov., no 612. — Fl. Hung. Exs., no 949. — Schultz Herb. Norm., no 446.

Jednoleté, jemně a hustě žláznatě pýřité až lepkavé byliny. Lodyha (3-)8-30(-50) cm vys., přímá, jednoduchá nebo častěji ± větvená. Dolní listy úzce eliptické nebo úzce kopisťovité, v řapík zúžené, ostatní čárkovité, 10-30 mm dl., 1-2 mm šir., tupé nebo ± zašpičatělé, přisedlé, na plochách nebo jen na okraji žláznatě pýřité až lepkavé. Květy v řídkých a často mnohokvětých vidlanech, řídčeji po 1-2 na konci lodyh; květní stopky vždy přímé, nestejně dlouhé, hustě žláznatě pýřité až lepkavé, dolní většinou vícekrát delší než kalich, horní zdéli kalicha nebo kratší. Listeny čárkovitě kopinaté, celé bylinné, žláznatě brvité. Květy 8-10(-12) mm v průměru; kališní lístky kopinaté až vejčitě kopinaté, 4-5 mm dl., žláznatě brvité, na okraji úzce blanitě lemované; korunní lístky o $^1/_3(-^1/_2)$ delší kališních, dvouklané; čnělky 3. Tobolky úzce válcovité, rovné, 1,5-2(-2,5)× delší než kalich. Semena 0,5-0,6 mm v průměru, slámově žlutá až světle hnědá. V-VI. Tf.

$2n = 38$ (ČSR: 18a. Dyj.-svr. úv.)

Ekologie a cenologie: Louky, pastviny, občas zaplavované nebo podmáčené luční a polní deprese a okraje polí, luční cesty a příkopy, řídčeji ruderalizované trávníky, pobřeží vod a travnaté okraje hřišť, ojediněle na rumištích. Na podmáčených a periodicky zaplavo-

*) Zpracoval M. Smejkal.

Searchable PDF created by OCR.space (Free Version)

vaných písčitých, většinou však těžkých hlinitých až jílovitých, vazkých, solemi slabě až silně nasycených a dusíkem bohatých půdách zraňovaných pastvou dobytka, sešlapáváním a jinými mechanickými zásahy. Nejčastěji v subhalofilních společenstvech svazu *Agropyro-Rumicion crispi* a v halofilních společenstvech svazu *Puccinellion limosae*, řidčeji také v některých rozvolněných fytocenózách řádu *Molinietalia*, pokud jsou na kontaktu se zasolenými půdami.

Rozšíření v ČSR: Původní jen v termofytiku s těžištěm výskytu v planárním stupni, zvláště v jihomoravských úvalech; v Polabí a v přilehlých územích výskyt sice poměrně častý, ale nestálý, mnohdy sekundárního charakteru. V kolinním stupni vzácně, v suprakolinním výjimečně (max.: Jičín, ca 270 m). ▲ — Mapy: Slavík FKS 1986: 125.

T: 11. Stř. Pol. (okolí Čelákovic, Přerova nad Labem, Lysé nad Labem a Nymburka), 12. Dol. Pojiz. (okolí Mladé Boleslavi; Kosmonosy), 13. Rožď. tab. (okolí Dobrovic; Dymokury; Žehuňský rybník; okolí Chlumce nad Cidlinou), 14. Cidl. pán. (Jičín; Kacákova Lhota jv. od Jičína; Nepolisy), 15. Vých. Pol. (Hradec Králové), 18a. Dyj.-svr. úv. (roztr. místy dosti hojně, na sever po Měnín), 18b. Dolnomor. úv. (Hodonín), 20b. Hustopeč. pah. (Újezd u Brna; zřídlo Šaratice; Hustopeče). — M: 74 b. Opav. pah. (Opava, sekundární výskyt).

Celkové rozšíření: Od sz. Francie do stř. Ruska (těžiště v j. a jv. Evropě a v jv. části stř. Evropy); z. Asie a s. Afrika (Alžír). — Mapy: AFE 1983: 86.

12. *Cerastium* L. — rožec*)

Cerastium Linnaeus Sp. Pl. 437, 1753.

Lit.: Möschl W. (1936): Über einjährige Arten der Gattung Cerastium (Orthodon-Fugacia-Leiopetala). Repert. Spec. Nov. Regni Veg. 41: 153-163. — Möschl W. (1938): Morphologie einjähriger europäischer Arten der Gattung Cerastium (Orthodon-Fugacia-Leiopetala). Österr. Bot. Z. 87: 249-272. — Gartner H. (1939): Zur systematischen Anordnung einiger Arten der Gattung Cerastium L. Repert. Spec. Nov. Regni Veg. Beih. 113: 1-96. — Lonsing A. (1939): Über einjährige europäische Cerastium-Arten aus der Verwandtschaft der Gruppen „Ciliatopetala" Fenzl und „Cryptodon" Pax. Repert. Spec. Nov. Regni Veg. 46: 139-165. — Domin K. (1943): Cerastii caespitosi Gilib. sensu ampl. stirpes majoris et minoris sub uno aspectu ponuntur. Acta Bot. Bohem. 14(1942): 148-160. — Möschl W. (1951): Cerastia Lusitaniae archipelagorumque „Açores" et „Madeira". Agron. Lusit. 13: 23-66. — Söllner R. (1954): Recherches cytotaxonomiques sur le genre Cerastium. Ber. Schweiz. Bot. Ges. 64: 221-354. — Novák F. A. (1960): Fylogeneze hadcových typů. Preslia 32: 1-8. — Černoch F. (1961): Cerastium tenoreanum Ser. in DC. na jižní Moravě. Preslia 33: 68. — Jalas J. (1963): Notes on Cerastium L. subsect. Perennia Fenzl (Caryophyllaceae). Arch. Soc. Zool. Bot. Fenn. Vanamo 18/1: 57-65. — Sell P. D. et Whitehead F. H. (1964): Notes on the annual species of Cerastium in Europe. Feddes Repert. 69: 14-24. — Smejkal M. (1967): Určovací klíč a přehled československých druhů a poddruhů rodu Cerastium L. Zpr. Čs. Bot. Společ. 2: 137-146. — Haeupler H. (1968): Ein Schlüssel zum Bestimmen der kleinblütigen Hornkräuter (Cerastium). Gött. Florist. Rundbr. 2: 9-13. — Lonsing A. (1969): Österreichische Cerastien. Mitt. Bot. Arb.-Gem. Oberösterr. Landesmus. Linz 1: 1-6. — Wojterska H. (1969): Studia systematyczne nad morfologią i anatomią nasion i owoców krajowych gatunków z rodzaju Cerastium L. Pr. Komis. Biol. Poznań 327: 1-32. — Möschl W. (1973): Über die Cerastien Österreichs. Mitt. Naturwiss. Ver. Steiermark 103: 141-169. — Zając A. (1975): The genus Cerastium L. in Poland. Section Fugacia and Caespitosa. Monogr. Bot. 47: 1-100. — Smejkal M. (1981): Sekce Caespitosa rodu Cerastium v Českých zemích. Zpr. Čs. Bot. Společ. 16: 1-7.

Jednoleté až vytrvalé, většinou ± chlupaté a často také žláznaté byliny s jednoduchou nebo větvenou lodyhou. Listy celokrajné, většinou přisedlé. Listeny bylinné nebo s ± vyvinutým bělavým blanitým okrajem. Květy v koncových, někdy ± stažených, klubíčkovitých vidlanech, zřídka jednotlivé, (4-)5četné. Kališní lístky volné; korunní lístky bílé, většinou dvouklané, někdy ± zakrnělé nebo chybějí; tyčinek 5-10, řidčeji méně; čnělek 5, episepalních. Plod dlouze a úzce válcovitá nebo úzce vejcovitá, často poněkud zakřivená tobolka, otevírající se 10 krátkými, ± tupými, na okraji často ohrnutými zuby, s četnými semeny. Semena ledvinovitá, široce elipsoidní, široce vejcovitá nebo ± zploštěle kulovitá, většinou jemně bradavčitá. — Asi 120 druhů s těžištěm rozšíření v Eurasii (zvl. v mírném pásmu), menší počet druhů v Severní a Jižní Americe, v Africe a na Madagaskaru. — Entomogam. Autogam.

Poznámka: V klíči a v popisech druhů je jako primární květ označován nejdolejší, nejdříve rozkvétající květ, vyrůstající v prodloužení osy lodyhy (v rozsoše hlavních větví vidlanu); listeny, které tento květ a hlavní větve vidlanu podpírají, jsou primární listeny.

1a Vytrvalé byliny vytvářející kromě květonosných lodyh často také přízemní sterilní prýty; rovněž v úžlabí listů květonosných lodyh jsou často sterilní listnaté prýty nebo svazečky listů popř. zřetelné pupeny; největší průměr semen (0,5-)0,6-2,5 mm 2

*) Zpracoval M. Smejkal.

Tab. 26: 1 *Cerastium arvense*. — 2 *C. alsinifolium*. — 3 *Dichodon viscidum*, 3a - mladý plod, 3b - zralý plod.

Searchable PDF created by OCR.space (Free Version)

Searchable PDF created by OCR.space (Free Version)